

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.600

Nr. 1

15. januar

72. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1951

-og Regnen kommer ...

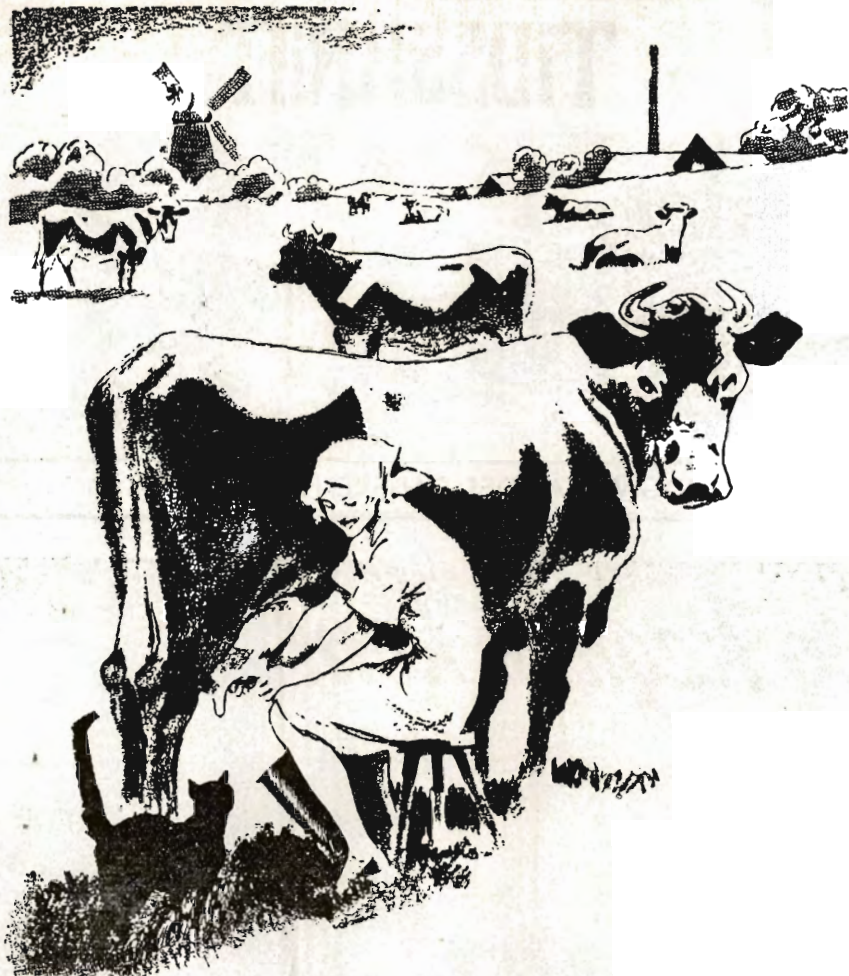

naar og hvor
De ønsker det
fra

DVI

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure.

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING . FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICA . TELEFON ERRITSØ 125

**DE DANSKE MEJERIFORENINGERS
FÆLLESORGANISATION**

sekretariat

MEJERIKONTORET

Rådhuspladsen

Aarhus

ENTREPRENØRMATERIEL

Tipvogne

✱

SKINNER - SKINNESPIGER
HJULSÆT - RULLELEJER
STALWIRE - KÆDER
o. a. ENTREPRENØRMATERIEL

S. C. SØRENSEN ^A/_S

RANDERS
Telf. 4800

ODENSE
Telf. 2305

KØBENHAVN
SUNDB. 6307 fl. l.

AALBORG
Telf. 2323

Det gensidige forsikringselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner forsikring for genplantningsværdien for nåletræs-plantager overalt i Danmark. — Indskud een gang for alle 1 kr. pr. ha. Årlig præmie pr. ha 30 øre, minimum 2 kr. Vedtægter og indmeldelsesblanketter ved henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG
Telefon 1340

Aktieselskabet

De danske
Sukkerfabrikker

København

Nordjydsk Andels- Fjerkræslagteri

RANDERS - Telf. 5053

*Producenternes
eget slagteri*

Intet solidarisk ansvar
Se efter vor notering i
dagbladene hver mandag

Brønderslev Cementstøberi

Telefon 34 Brønderslev
v/ **Søren Nielsen**

er altid leveringsdygtig i
såvel landbrugsrør som
mufferør i alle dimensio-
ner. - Dansk Ingeniørfor-
enings normer.

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Hørning - Telf. 10 . 314
Østergade 8

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Vestjysk Trælasthandel

Varde

Betonvarefabrik

H. Kunøe og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør (drænrør)

efter Ingf. normer.

FORLANG TILBUD

GUGKALK

forøger Afgrøderne

Brug

FINDELT GUGKALK
ELLER PULV. GUGKALK

GUG KALKVÆRK ^A/_S
ELMEALLE 2 · AALBORG · TLF. 2908

SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAHN & SØN NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VALBY · TELF. VALBY 3

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgående Undersøgelse ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse af Proveniens. — Prisliste sendes paa Forlangende.

FRØKONTORET

(for undersøgt markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING

Telefon 43

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telefon 94 Skive

FRØAVL · FRØHANDEL

PALUDANS PLANTESKOLE

· · KLARSKOV · ·

130 tdr. land

*Skovplanter,
hæk- og hegnplanter,
allétræer*

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV NR. 9

Brostrøms Planteskole

VIBORG

ved C. Nielsen

Telefon 42

leverer alle

planter for have,
mark og skov

*Haardføre og veldrevne
arter for ethvert formaal*

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJERSBRO

Telefon Ans 25

*Planter til skove,
læhegn og have*

Herning Hede- & Discontobank

10-12¹/₃, 2¹/₃-5
Telefon 5 · 275 · 720

Sophus Berendsen A/S

V. Farimagsgade 41 · København V.

Store Torv 10 · Aarhus

ALT I ENTREPRENØRMATERIEL

Leverander til Hedeselskabet

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Randers Planteskole

v. Petri Petersen

Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede planter
til have, mark og skov

Røde drørør 2''—12''

- Fredenshøj
- Teglværk

Aabenraa · Telefon 2127

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro · Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. BIRK · · · · · Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

FORLANG TILBUD

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelselskab

påtager sig

udnyttelse af lokale lejer

og

tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

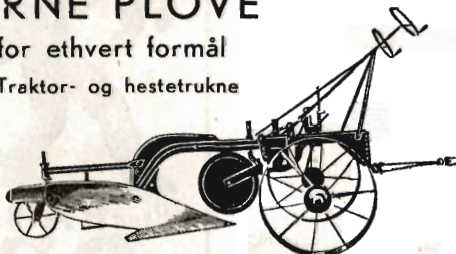
JESPER JESPERSEN,
formand,
Gødstrup.

i Forsikring skal man ha'..

BALTICA

MODERNE PLOVE

for ethvert formål
Traktor- og hestetrukne

Bovlund 24" traktorplov, type 9H

Plovfabrikken »Bovlund«

H. WILKENS

Bovlund pr. Branderup J.

Telefon: Branderup 34y

*Andels-
Klædefabriken*

Grindsted

Telefon 20

**Funder
Karosserifabrik**

Telefon 12

Traktor-Førerhuse,
Gummivogne m. m.

AKTIESELSKABET

NORDISK BRANDFORSIKRING

ALLE ARTER FORSIKRINGER

GRØNNINGEN 25 - KØBENHAVN

REGN

i rette tid og rigtig mængde er den altbestemmende faktor for afgrødernes vækst og

**bestemmer
høstudbyttet**

Nielsen & Puggaard

St. Set. Hansgade 7
Viborg . Telefon 1269

Specialkonstruktion,
der muliggør supplerende
udvidelser

Leverandør til
hedeselskabet

Overslag og tilbud på *regnuvandringsanlæg* i alle størrelser

CODAN

*Jagt-
støvler*

Brug **REB**

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

v/ E. M. Christensen, Århus

Telefon Ellidshøj 4 og Århus 7312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Jordbrugskalk

Råkalk — findelt råkalk — pulveriseret jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk- & Kridtindustri,

Skovbrynet, Aalborg. Telf. 9253. — Rigstelefon 921

Kalkværket: Gug station. Telf. Gug 10

Katalog sendes

gratis paa

Forlangende

SPRIT

til teknisk Anvendelse.

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 1

15. januar 1951

72. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførere. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 40 øre pr. mm. Oplag 19.600 eksemplarer.

Indhold: En hilsen. — Ved årsskiftet. — Gave til hedeselskabet. — Tørvemassens brændværdi. — Østrigsk fyr. — En erindringsbog. — Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed. — I få ord —.

Ved nytårskuren overbragte formanden for bestyrelsen Hans Majestæt kongen, hedeselskabets høje protektor, selskabets bedste ønsker for 1951.

Kong Frederik den IX pålagde formanden at bringe selskabets medlemmer en hilsen med de bedste ønsker for det nye år.

Ved årsskiftet.

Selvom omfattende opdyrkninger hvert år lægger furer til Danmarks ager, er det en kendsgerning, at landbrugsarealet år for år formindskes, idet inddragelse af dyrket jord til bebyggelse, vej anlæg, sportspladser m. v. mere end opvejer de store arealer, hvormed landvinding gør landet større. Landbrugets produktion har dog desuagtet siden krigens slutning været i en stadig stigende vækst og det samlede høstudbytte er større nu end nogensinde tidligere.

Der er flere årsager hertil. De landøkonomiske foreningers konsulentarbejde og statens forsøgsvirksomhed bidrager i stadig større omfang til jorddyrkningens rationalisering og der er mere kunstgødning til rådighed; men af afgørende betydning har det også været, at jordbundstilstanden i høj grad er forbedret gennem afvanding, mergling og kalkning, at tusinder af hektar ny jord er opdyrket fra lynchede til agermark og at store områder af landets bedste jord ved anden form for landvinding er gjort frugtbar, ligesom høstudbyttet er højnet gennem læplantningsarbejdet.

De arealer, der med støtte af grundforbedringsloven eller landvindingsloven er indtaget til dyrkning eller forbedret, især gennem dræning, andrager ca. $\frac{1}{6}$ af landets samlede landbrugsareal.

Den økonomiske krise, som Danmark nu fem år efter krigens afslutning befinder sig i og som har medført krav om en kraftig nedskæring af statens budget, må naturligvis medføre, at også de bevilninger, der vedrører hedeselskabets arbejdsområde, kommer under overvejelse. Under de forhandlinger herom, der allerede har været ført med landbrugsministeriet, har selskabet, samtidig med at man under hensyn til den økonomiske situation har peget på nedskæringer, fremhævet følgende:

De produktive arbejder bør man søge opretholdt i størst muligt omfang. Det vil ikke være nogen god form for sparsommelighed på disse områder at gå videre, end hvad arbejdets opretholdelse og fortsatte udvikling skønnes at kunne tåle.

For mergelbevillingernes vedkommende kunne der peges på, at halvdelen af det tilskud, der ydes, er til transport på trafikbanerne, hvilket tilskud formentlig ikke koster staten noget. Dertil kommer

den overordentlige værdi for sikring af merglingens og kalkningens rigtige udførelse, der ligger i de krævede kalktrangsundersøgelser. Og endelig kunne der peges på den sikkerhed, tilskudets opretholdelse giver overfor kalkpriser og kalkkvaliteter.

Det dyrkede areal i Danmark udgør ca. 3,2 mill. ha. Det kan med nogenlunde sikkerhed siges, at der hvert år i al fremtid skal tilføres dette areal ca. en million tons middelgod mergel eller tilsvarende mængder kulsur kalk i jordbrugskalk alene for at opretholde arealernes nuværende kalktilstand. Da omfattende undersøgelser viser, at mindst halvdelen af samtlige dyrkede arealer her i landet for tiden er mere eller mindre kalktrængende, bl. a. som følge af, at mergeltransporterne gennem krigsårene var omtrent standset, og da organisering og iværksættelse af nye mergelarbejder først nu har bragt den årlige mergel- og kalktilførsel op på lidt over 1 million tons årlig, vil det forstås, hvilken omfattende opgave, der her foreligger, og enhver der kender kalktilstandens indflydelse på jordens produktionsevne vil tillige forstå, hvor betydningsfuldt det vil være, at dette arbejde ikke alene opretholdes i det nuværende omfang, men tillige udvikles og forøges.

Selv om mergling og kalkning, når den udføres rigtigt, er en meget lønnende foranstaltning, må det anses for nødvendigt, at arbejdet stimuleres gennem en beskeden statsstøtte. Dette vil være nødvendigt alene for at opretholde arbejdet i dets nuværende omfang og i endnu højere grad for at opnå den forøgelse, som i så høj grad er ønskelig på grund af kalktrængens meget store udbredelse.

Tilsvarende betragtninger blev gjort gældende med hensyn til betydningen af den støtte, der fra statens side ydes gennem landvindings- og grundforbedringslovene især til gennemførelse af afvandsarbejder.

Der må ved disse loves administration vises forståelse af landets økonomiske situation og i overensstemmelse hermed administreres forsigtigt, og en rimelig nedskæring kan muligvis tåles, når den sker administrativt gennem nøje vurdering af de enkelte arbejders bekostning og rentabilitet. Det er hedeselskabets overbevisning, at de påtænkte besparelser ved nedskæring af grundforbedringslovens tilskud fra 50 % til 33 $\frac{1}{3}$ % bør søges opnået på anden måde gennem

et *variabelt* tilskud, således som det er tilfældet med de tilskud, der ydes efter landvindingsloven.

Det er af den største samfundsmæssige betydning, at gennemførelsen af rentable grundforbedrings- og landvindingsarbejder ikke hæmmes. Dette er ikke alene samfundsnyttigt ved den forøgede produktion, men også nødvendigt for opretholdelse af den fornødne arbejdskraft på landet. Dette vil nemlig være ugørligt, hvis der kun kan skaffes landarbejderne sæsonarbejde.

For bevillingerne til støtte for plantningssagen kunne der peges på, dels at det drejer sig om forholdsvis mindre beløb, dels at væsentlige nedskæringer med øjeblikkelig virkning næppe er opnåelig, da de igangværende arbejder vel må fuldføres efter de nugældende regler. Iøvrigt er der for læplantningens vedkommende tale om arbejder, hvis produktionsfremmende betydning kan sammenlignes med de øvrige grundforbedringsarbejder, og for plantageanlægene — fredskovsplantagerne —, hvor bevillingen er såre beskeden, ikke mindst efter den nedskæring der fandt sted for få år siden, er der iøvrigt grund til at pege på, at det samfundsøkonomisk er af stor betydning at øge landets skovareal, og at det også kræver en i høj grad ideel indstilling at anlægge skov på heden — en indstilling samfundet er vel tjent med at give en beskeden opmuntring.

Det forløbne år har alt i alt været et godt arbejdsår, hvor produktive arbejder i stort omfang er fuldført og mange tilsvarende arbejder er forberedt. Årsberetningen sidste sommer bragte besked herom. — Og det er med fuld fortrøstning arbejdsmæssigt set, hedeselskabet går det nye år i møde; thi ikke mindst i den nuværende økonomiske situation er der brug for ethvert arbejde, der højner produktionen og som muliggør en mere rentabel drift.

Vi takker selskabets mange tjenestemænd og medarbejdere for deres virksomhed for selskabet i det år, der nu er gået, og denne tak retter vi også til selskabets forretningsførere og sognetillidsmænd.

Chr. Lüttichau.

Niels Basse.

Gave til hedeselskabet.

Rentier *Søren Johansen*, Holsted, har atter i år skænket hedeselskabet 100 kr.

*Nu ved årskiftet minder også vi om de af
Landbrugets Produktions- og Afsetningsudvalg
anviste*

veje til forøgelse af foderproduktionen

1. Udvidet dyrkning af de mest tørstofrige roer.

2. Øget anvendelse af ensilering.

3. Udvidelse af lucernearealet.

4. Øget anvendelse af kunstgødning.

5. Intensivering af ukrudtsbekæmpelsen.

Godt nytår!

DET DANSKE GØDNINGSKOMPAGNI A/S

Hedeselskabets laboratorium

Hedeselskabets laboratorium beskæftiger et stort personale, bestående af ingeniører og laboranter, der årligt foretager tusinder af jordbundsanalyser for kalktrang (reaktionstal og kalkbehov), fosforsyretal, kalital, mangantal og kobbertal.

Endvidere foretages brændselsanalyser og mergelanalyser i stort antal samt mange undersøgelser af speciel art, f. eks. bestemmelse af giftstoffer i jorden, slemningsanalyser, sigteanalyser og vandundersøgelser. Analyser udføres for medlemmer af hedeselskabet og landbrugsorganisationerne til nedsatte takster.

Tørvemassens brændværdi.

Grundlaget for maksimalprisen på tørv var såvel under den første som under den anden verdenskrig tørvens indhold af vand + aske eller udtrykt nøjagtigt: $100 \div$ samlet vand- og askeprocent. Denne størrelse giver nemlig udtryk for tørvens indhold af brændbart stof (vand- og askefri substans). En betingelse for, at nævnte grundlag er retfærdigt for fastsættelse af prisen på tørv, er, at brændværdien af det brændbare stof er ens for tørvemassen fra de forskellige moser. Dette er imidlertid langt fra tilfældet, idet denne størrelse kan variere lige fra ca. 4600 k.Cal. (varmeenheder) ved den uomsatte sphagnumtørv til henimod 7000 k.Cal. i den såkaldte lysklynnetørv.

I nedenstående tabel gives en oversigt over den gennemsnitlige brændværdi, såvel af vand- og askefri substans (B0) som af tørvemassens nyttige brændværdi (Bf) ved 25 pct.'s vandindhold, for de moser, der ved hedeselskabets systematiske moseundersøgelser er udpegede som industrimoser*). B0 og Bf er anført amtsvis for hver landsdel.

Jylland.

Amt:	Hjørring	Aalborg	Thisted	Viborg	Randers	Aarhus
B0 k. Cal:	5280	5300	5150	5170	5110	5050
Bf k. Cal:	3465	3530	3100	3515	3475	3540

Amt:	Vejle	Ringkøbing	Ribe
B0 k. Cal:	5610	5680	5420
Bf k. Cal:	3890	3850	3725

Amt:	Haderslev	Aabenraa-Sønderborg	Tønder
B0 k. Cal:	5120	5370	5490
Bf k. Cal:	3550	3680	3710

Fyn og Langeland.

Amt:	Odense	Svendborg
B0 k. Cal:	5320	5290
Bf k. Cal:	3430	3430

Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Amt:	Holbæk	Sorø	Præstø	København	Frederiksberg	Maribo	Bornholm
B0 k. Cal:	5150	5330	5220	5090	5240	5180	5360
Bf k. Cal:	3160	3410	3370	3190	3310	3350	3140

*) Se beretning om hedeselskabets systematiske eng- og moseundersøgelser, 1942.

B₀, den nyttige brændværdi af vand- og askefri substans (brændbart stof) er en teoretisk størrelse, der beregnes på følgende måde af den i laboratoriet ved hjælp af bombekalorimetret bestemte absolutte brændværdi:

$$B_0 = \frac{B \times 100}{100 \div (A+V)} \div 330, \text{ hvor } B \text{ er den kalorimetriske (absolutte brændværdi), } A+V \text{ er samlet vand- og askeindhold og } 330 \text{ er den varmemængde, der svarer til fordampningsvarmen af det ved forbrændingen af det organiske stof dannede vand, som udgør ca. } 0,55 \text{ kg for hvert kg organisk stof, tørven indeholder.}$$

Tabellen, der viser variationen i tørvemassens kvalitet for de forskellige landsdele, viser tillige rent oversigtsmæssigt, hvor de bedste moser i landet findes.

For Øernes vedkommende ses det, at middeltallet for B₀ er ca. 5200, og at variationen herfra ikke er væsentlig, hvorfor prisansættelsen på grundlag af vand- og askeindholdet i det store og hele har været retfærdig for tørv produceret i disse landsdele.

For Jylland er forholdet derimod anderledes. Det ses tydeligt, at de sydlige amter har moser med betydelig højere brændværdi end de nordlige. Navnlig har tørvemassen fra moserne i Vejle, Ringkøbing, Ribe og Tønder amter en meget høj brændværdi i vand- og askefri substans.

Et lignende billede får man ved betragtning af værdierne for B_f, den nyttige (effektive) brændværdi — en mere praktisk størrelse —, der måske endnu tydeligere end B₀ viser, at det bedste råmateriale for tørveproduktion fortrinsvis findes i Jylland.

Selvom en bestemmelse af tørvens indhold af brændbart stof ved analysering for aske- og vandindhold således ikke ifølge det ovenfor viste kan siges at danne et helt retfærdigt og fyldestgørende grundlag for kvalitetsbedømmelsen og prisen, har myndighederne dog af praktiske grunde valgt denne form i de perioder, hvor tørvehandelen måtte prisreguleres.

Dette vil sikkert også ske fremtidigt, hvis en lignende brændselssituation igen skulle opstå, idet vand- og askeanalysen i modsætning til brændværdibestemmelsen kan foretages meget hurtigt og billigt, hvorved det bliver muligt at foretage masseanalyser. Fejlen, der kan forekomme ved bedømmelsen af tørvens virkelige værdi som brændsel på denne måde, er sikkert også ret underordnet i forhold til de mange andre fejkilder, der kan spille ind ved bedømmelse af en så uensartet vare som tørv nu engang er, navnlig de udsving, en ikke omhyggelig udført prøveudtagning kan medføre.

Th. Mogensen.

Østrigsk fyr.

Af skovtaksator G. West-Nielsen.

I juninummeret af Hedeselskabets Tidsskrift har forstkandidat E. Oksbjerg og senere skovrider E. Løfting redegjort for den østrigske fyrs udbredelse og dyrkning og de problemer, der knytter sig til denne træarts klima- og jordbundskrav.

I forbindelse hermed kan det måske have interesse at fremkomme med en kortfattet redegørelse for en rejse til Østrig, som forstfuldmægtig Chr. Christensen og jeg foretog i august sidste år, hovedsagelig med det formål for øje at finde egnede frøavlsbevoksninger af østrigsk fyr, specielt til brug for de jydsk heder. Studierejsen foretoges med tilskud fra hedeselskabet og Eydes legat.

UDBREDELSE OG VÆKST

I meget store dele, ja langt den største del af Østrig er denne fyrreart set fra et klimatisk synspunkt en fremmed, og bliver i reglen slet ikke kultiveret. *Austriaca* er varieteten blevet kaldt, til trods for, at dens hovedudbredelsesområde er på Balkanhalvøen, men navnet blev givet før man endnu vidste, at hovedudbredelsesområdet var i andre sydligere lande.

Dens naturlige forekomst i Østrig indskrænker sig til den østlige rand af Alperne og udbredelsesområdet, der er på ca. 80 000 ha, ligger mellem byerne Mødling, Wiener Neustadt, Gloggnitz, Reichenau, Hainfeld og Altenmarkt (fig. 1). Af disse 80 000 ha anslås de 30 000 at være bevokset med østrigsk fyr, enten i ren bestand eller i blanding med andre træsorter.

Dette begrænsede lokalområde er kendetegnet derved, at de mod øst vendende korte dale modtager de sommerhede vinde fra Ungarn, hvorimod bjergene dækker mod den atlantiske vestluft, og det er derfor tørrere, og om sommeren varmere end andre egne af Østrig. I dette alpeområde har den østrigske fyr fra en varmetid holdt sig som en relik.

Den østrigske fyr trives fortrinligt her og opnår en høj alder med gode sundhedsforhold. I skovdistriktet Stixenstein så vi således en uensaldrende bevoksning af østrigsk fyr, ædelgran og bøg på 240—360 år med brysthøjdediametre på 120 cm og højder på 30 m. De kan dog blive endnu ældre. På fuldkommen sunde stammer er der i enkelte tilfælde talt 580 årringe. I Bosnien opnår den væsentlig større dimensioner (højder på 45 m).

Den østrigske fyr når i store træk ikke op over 900 meter over

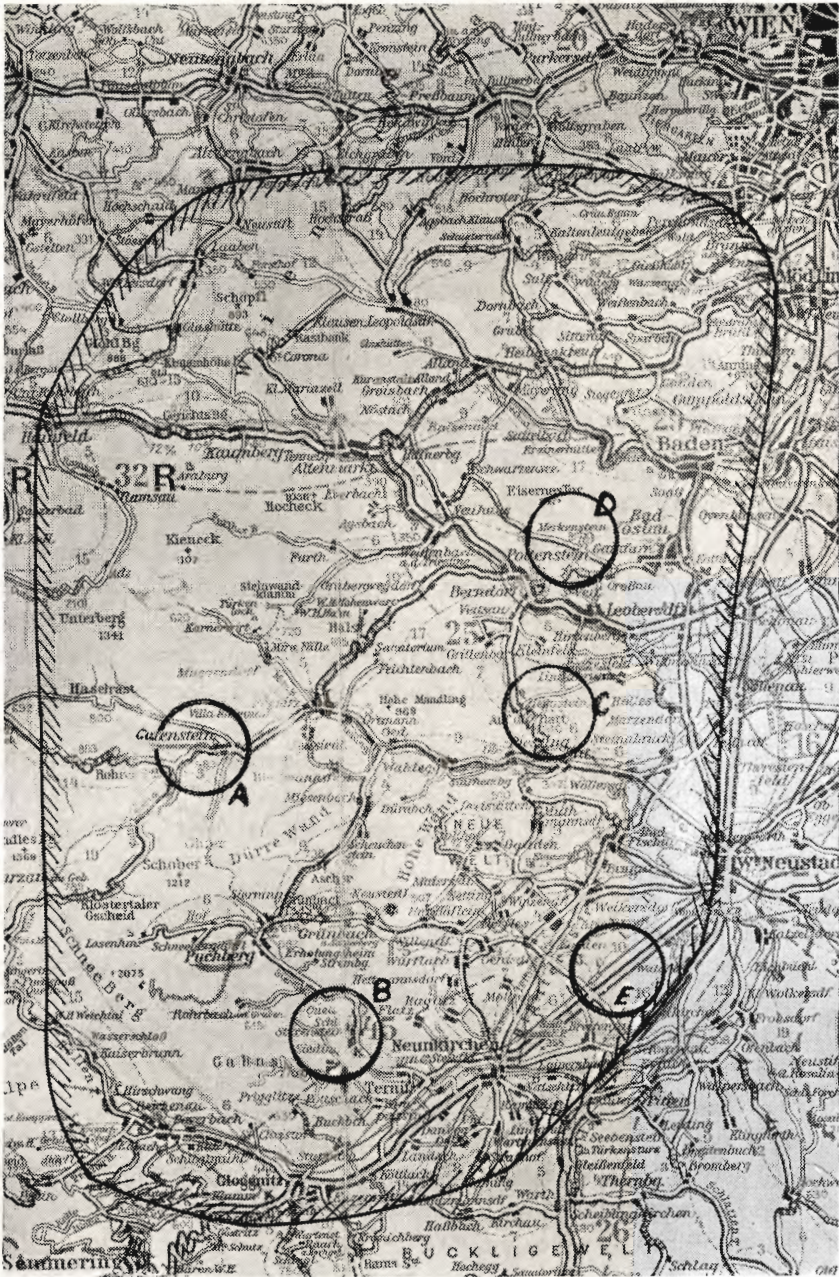

Fig. 1. Den østrigske fyrs udbredelsesområde i Østrik.

A, Gutenstein — B, Stixenstein — C, Herenstein — D, Merkenstein
E, Grosser Föhrenwald.

havets overflade, hvor den afløses af rødgran og ædelgran. Nederst på bjergene finder man ofte østrigsk fyr i ren bestand. Går man til vejrs forøges, efterhånden som fugtighedsforholdene bliver bedre, indblandingsprocenten af andre træarter: eg og skovfyr på solsiden og bøg, rødgran og ædelgran på skyggesiden. I Stixenstein skovdi-

Fig. 2.

Østrigsk fyr med en del indblan-
ding af skovfyr. Stixenstein.

Østrigsk fyr på næsten humus-
blottet kalkklippe.

strikt tilstræbes på de egnede lokaliteter et blandingsforhold bestående af 60 % østrigsk fyr og 40 % bøg og rødgran, men det var da nødvendigt at indplante østrigsk fyr og rødgran, da disse ellers ville blive fortrængt af bøgen.

Man har tidligere ment, at den østrigske fyr er særlig kalkyndende, vel fordi den her, hvor man først beskrev den, forekommer på kalk- og dolomitjorder, der om sommeren opvarmes stærkt. Det synes dog især at være dens forkærlighed for tørre, godt opvarmede jorder, eller måske snarere dens nøjsomhed og evne til at tåle tørke, der er hovedsagen, idet den herved har været i stand til at klare sig i konkurrencen med andre træarter. Det kan i den forbindelse også nævnes, at i Bosnien er hovedforekomsten ikke på kalk, men på en anden varm og tør jord (serpentin).

Den østrigske fyr anses i sit hjemland for at være overordentlig

nøjsom. Dette og tillige dens evne til at berige jorden med humus har gjort den meget anvendelig til beplantning på flyvesandsstrækninger og andre øde jorder. Takket være dens dybtgående rodsystem, der samtidig gør den stormfast, formår den i nedbørsfattige områder at drage nytte af dybereliggende lags fugtighed.

Fig. 3. God bevoksning af østrigsk fyr i omtrent ren bestand. Gutenstein.

Grosser Föhrenwald (E, fig. 1), der ligger på sletten mellem Wiener Neustadt og Neunkirchen, er for mere end 150 år siden frembragt på tidligere hede (hovedsagelig pladssåning). Arealet, der er ganske fladt, ligger ca. 200 meter over havet. Såvel nedbøren (ca. 350 mm) som luftfugtigheden er meget ringe. I den vestlige del af skoven er jordbunden (afvekslende lag af sand, ral og muslingekalk) tillige meget tør, og vilkårene for trævækst overordentlig ringe, men alligevel har den østrigske fyr som den eneste træart formået at klare sig og danne pæne bevoksninger, dog er væksten naturligvis ret ringe. 80—100-årige bevoksninger kan måske opnå en vedmasse pr. ha på 150 m³, og 30—40-årige bevoksninger når næppe en højde af over 7—8 m. Sundhedstilstanden er gennemgående god. I den

østlige del, hvor fugtighedsforholdene i jorden er bedre, opnår den østrigske fyr en væsentlig bedre udvikling. Her findes en større bevoksning af de ejendommelige fyr med paddehatteagtige kroner, de såkaldte skærmfyr (fig. 5).

På disse let tilgængelige arealer finder der en udstrakt frøind-

Fig. 4. Ca. 80årig bevoksning af østrigsk fyr.
I forgrunden et stormfaldshul. Grosser Föhrenwald.

samling sted af store frøfirmaer, hvoraf der alene i Wiener Neustadt findes 3, og der er vel næppe tvivl om, at meget af det frø, der har været eksporteret til Danmark, stammer herfra, altså fra en egn, der i klimatisk henseende afviger stærkt fra forholdene her i landet.

Den østrigske fyr forynger sig let ved selvsåning, selv på den tørreste bund. Særlig benyttet i Grosser Föhrenwald er sidebesåning i smalle afgrænsede renafrifter (fig 6). Også naturlig foryngelse under skrærm anvendes en del, idet denne hurtigt afvikles. Ligeledes anvendes pladssåning og plantning. Hvor nedbørsforholdet og jordbundstilstanden er tilstrækkelig god for bøgens trivsel (som det kan være i bjergene), er det som sagt nødvendigt at indplante østrigsk fyr, da den ellers vil fortrænges.

Fig. 5. Skærmfyr med undervækst af avnbøg.
Grosser Föhrenwald.

Harpiksudvindingen spiller en stor økonomisk rolle, og er vel en af årsagerne til, at man bibeholder østrigsk fyr på sådanne lokaliteter.

VALG AF FRØBEVOKSNINGER

De bedste forekomster af østrigsk fyr findes ved Stixenstein (A), Gutenstein (B), Herenstein (C) og Merkenstein (D). Af disse lokaliteter synes Stixenstein og Gutenstein, hvad de klimatiske forhold angår, at være de bedst egnede for danske forhold.

Ved den østrigske professor i skovbrug Leo Tschermaks store hjælp, fandt vi frem til 2 bevoksninger, der forekom os at være velegnede, i Forstamt Gutenstein (tilhørende grev Hoyos). Disse er begge beliggende på en nordvestskråning nærmere betegnet Hengstleiten, underafdeling 14 b:

- a) 600 m over havet,
- b) 750—800 m over havet.

A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI bringer hermed
fabrikkens mange leverandører rundt i de jyske plantager en tak
for samarbejdet i 1950.

Det er hedeplantagernes vækst og trivsel, der har muliggjort ud-
viklingen af den høje kvalitet, der præger de danske

Danatex træfiberplader

OG

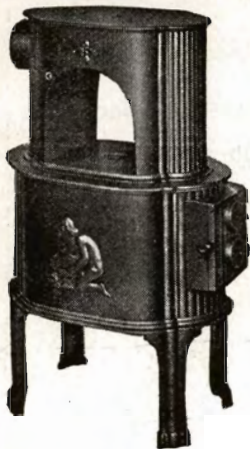
Troldtekt træbetonplader

Pladerne fås hos tømmerhandlere
og
forhandlere af bygningsmaterialer

FABRIK

**A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI,
TROLDHEDE**

RIBE *Brændeovne og Tørveovne* *Brændekaminer* *Brændekomfurer*

Moderne emallerede
Rundtræk-Kaminer
i mange Typer og Størrelser.
Ovne & Komfurer.
Bygnings-Støbegods
RIO Radiatorer
Ribe Centralvarmekomfurer
Brochure sendes paa Forlangende

A/s RIBE JERNSTØBERI · RIBE
GRUNDLAGT 1848 · TELEFON: RIBE 261 (3 LINIER)

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Landbrugslotteriet

udlodder årligt
kr. 5.485.620
Største gevinst
2 gange årligt
kr. 80.000

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
København: Nygade 1

Aktiekapital og Reserver
andrager ca. 19,3 Mill. Kroner

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon 14350
Gensidigt selskab

*

Ansvarsforsikring

Reventlowgade 14
København V.

*

Automobilforsikring

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. BIRK · Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

Fører kun Δ mærkede varer.

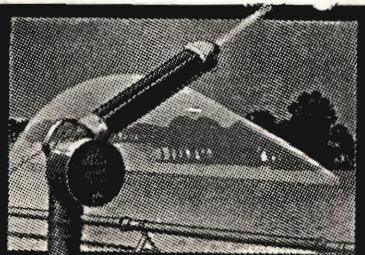
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

Forlang tilbud

Røde — 2" — 12" — Drænrør.

Forlang tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

VANDINGSANLÆG TIL LANDBRUG

20-årigt Erfaring i Projektivering og Fabrikation

fuldst. Automat. Systemer

Telefon 59

C. H. CLAUSEN, Broager

FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Undergrunden består af kalksten, overgrunden af en sort humussubstans, indeholdende store mængder kalkstenskorn. Bundfloraen dannes hovedsagelig af *erica carnea* (en i Alperne almindelig forekommende klokkelyg). Bevoksningerne er nogenlunde sluttede med undervækst af rødgran, stedvis (i sænkningerne) bøg og ædelgran som 2. etage og undervækst, isprængt forskellige rønnearter (s. *aria*, *torminalis* og *aucuparia*). Bestanden af østrigsk fyr er noget uensaldrende, de herskende træer 120—140 år, opimod 20 m høje, velformede med 12—13 m renbul. Sundhedstilstanden er god.

Ifølge gennemsnitstabel for 50 års iagttagelser opstilles nedenfor temperatur- og nedbørstal i vækstperioden april—september fra Gutenstein (Hengstleiten) og 3 danske stationer.

Temperatur i C°	april	maj	juni	juli	aug.	sept.
Gutenstein, 470 m o. h.	6,8	11,5	15,2	16,9	15,9	12,3
Hengstleiten ¹⁾ , 720 m o. h.	5,5	10,2	13,9	15,6	14,6	11,0
Midtjylland: Harreskov	5,5	10,7	13,9	15,4	14,6	11,6
— Viborg	5,8	11,0	14,4	15,8	14,9	11,8
Vestkysten: Thyborøn	5,5	10,1	13,5	15,4	15,2	12,9
Djursland (Ulstrup)	4,8	10,3	13,9	15,7	15,1	12,2

Nedbør i mm	april	maj	juni	juli	aug.	sept.
Gutenstein, 470 m o. h.	58	83	103	92	86	65
Hengstleiten ²⁾ , 600—800 m o. h.						
Midtjylland: Harreskov	42	47	57	67	92	70
— Viborg	40	41	47	64	82	58
Vestkysten: Thyborøn	36	37	38	49	76	54
Djursland: Mørke	41	42	43	62	77	51

	Dato for	
	sidste forårsfrost	første efterårsfrost
Gutenstein, 470 m o. h.	8. april	13. oktober
Hengstleiten ³⁾ , 600—800 m o. h.		
Midtjylland: Høgildgaard	6. maj	10. oktober
— Viborg	30. april	15. oktober
Vestkysten: Thyborøn	3. april	12. november
Djursland ⁴⁾		

Som det ses, falder temperaturtallene i Hengstleiten i vækstperioden ret nøje sammen med tallene for de danske stationer. Nedbøren derimod er noget større på Hengstleiten, hvilket netop var ønskeligt for at opnå en så stor nedsættelse af jordtemperaturen som

¹⁾ Ved en stigning på 250 meter aftager temperaturen 1,3 grad. Tallene for Gutenstein er derfor reduceret med 1,3.

²⁾ Med tiltagende højder er nedbøren noget større, hvorved tallene for Hengstleiten vil være højere end de anførte tal for Gutenstein.

³⁾ Antallet af frostfri dage falder med stigende højde, hvilket bevirker en gunstig formindskelse af den frostfri periode.

⁴⁾ Foreligger ingen anvendelige tal.

muligt. Kolde jorder, som man kender det fra den jyske hede, eksisterer sikkert ikke, men i de mere fugtige bjergegne, hvor nedbøren er en del større end her i landet, finder man den koldeste jordbund. I den forbindelse vil vi gerne henvise til skovrider Løftings artikel i Hedeselskabets Tidsskrift (pag. 257—260, 1950), hvor der

*Fig. 6. Naturlig foryngelse af østrigsk fyr.
Grosser Föhrenwald.*

udførligt er gjort rede for de proveniensproblemer, der knytter sig til den østrigske fyr. For yderligere at gardere os mod for høj en jordbundstemperatur valgte vi en nordvestskråning, der dels vender bort fra de hede ungarske vinde, der er fremherskende om sommeren, og dels ligger på skyggesiden af bjerget.

I år bliver der fra de 2 bevoksninger på Hengstleiten, Gutenstein importeret 75 kg frø her til landet. Høsten foretages af frøfirmaet Julius Stainer, Wiener Neustadt, og vil blive kontrolleret af distriktet og professor Leo Tschermak. Spiringsprocenten er opgivet til 90 %. Til trods for, at koglesætningen i år er væsentlig svagere end normalt (gennemsnitlig ca. 4 kg pr. træ mod 30 kg forrige år) vil prisen ikke overstige, hvad den bedste hjemmeavlede

frø koster, men prisen er naturligvis underordnet i sammenligning med den betydning, det har at erhverve sig frø fra de bedst egnede provenienser.

En erindringsbog.

»En konsulents erindringer«

af M. K. Kristensen, August Bangs Forlag, 342 sider, ill.

På August Bangs Forlag er udsendt en erindringsbog af M. K. Kristensen, der nu nyder sit otium på Lolland-Falster. De 342 sider belyser en stærkt beskæftiget og meget benyttet konsulents liv fra barndommen, gennem ungdommen og manddomsgerningen, til han nu giver sig tid til at opfriske hukommelsen og fæstne oplevelser og begivenheder på papiret. Bogen er sikker på at finde mange læsere, fordi det er »M. K.«, der har skrevet den, og fordi jydsk landmænd i disse erindringer vil finde et stof, der vil interessere.

Bedst er bogen, hvor han refererer og fortæller om, hvordan de forskellige begivenheder formede sig, set fra hans egen deltagelse i dem; men anmelderen er ikke helt sikker på, om ikke »M. K.« også her adskillige gange lader sin subjektive bedømmelse skabe billedet, således at hans anti- og sympatier undertiden fortegner det. Læser man bogen, lægger man mærke til, hvor mange af de store begivenheder, han har været på nært hold indenfor landbruget, og direkte medvirkende i forløbet af, men de 50 år har jo også for landbruget været en omvæltning og en udvikling helt enestående, og når en enkelt mand, som M. K. her, bliver anbragt i een eller flere nøglestillinger, skal det naturligvis medføre kontakt med det meste af, hvad der sker.

»M. K.«s erindringer er præget af manden selv, på godt og ondt, de er læseværdige, men de fleste, der læser dem, vil vist hver for sig have sine kommentarer til dem. I grunden bliver de heller ikke ringere derved, måske endda mere fornøjelige at læse.

Iøvrigt er bogen et værdifuldt bidrag til det danske landbrugs historie.

has.

Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

Fra distriktskontorerne under hedeselskabets mose- og engafdeling foreligger der en opgørelse over arbejdet i november måned 1950.

Det fremgår heraf, at der i månedens løb er fuldført 260 arbejder omfattende 1435 ha til en samlet udgift af 1 575 137 kr. Heraf var 247 drænings- og kultiveringsarbejder omfattende 918 ha (udgift 1 091 229 kr.) og 13 vandløbsreguleringer med et interesseret areal på 517 ha (udgift 483 908 kr.).

Derudover er der i samme måned ved samtlige distrikter færdigprojekteret og tilstillet rekvirenterne 558 arbejdsplaner omfattende 2061 ha til en overslagssum af 2 526 420 kr. Heraf var 537 drænings- og kultiveringsplaner omfattende 1876 ha (overslagssum 2 344 645 kr.) og 21 vandløbsreguleringer med et interesseret areal på 185 ha (overslagssum 181 775 kr.).

C. V. S. L.

I få ord — ★

★ ★

Nr. Snede og omegns plantningsforening har på et møde i Nr. Snede udnævnt skovrider *Madsen*, Hjøllund, til æresmedlem af foreningen som tak for hans mangeårige arbejde.

*

A/S Sdr. Ommeplantage

kan den 23. januar markere 50-årsdagen for selskabets stiftelse samme dato i 1901 i Vejle. Stiftamtmand *Bardenfleth* var formand for en komité, der tegnede den første aktiekapital, og havde taget 1400 tdr. land hede på hånden til anlæg af plantagen.

*

Rettelse.

I »Hedeselsk. Tidsskr.« nr. 16, side 350, i artiklen om Bur-Vemb hede var der nederst faldet et »ikke« ud, således at meningen ændredes. Der skulle stå: »Da arealerne er flade, og der *ikke* kan forventes o. s. v.«.

*

Silkeborg plantningsforening har i 1950 til 541 modtagere uddelt 480 000 nåletræer og 81 000 løvtræer. På den i december afholdte generalforsamling blev der slået stærkt til lyd for udvidet anvendelse af løvtræer overalt i Midtjylland. Da generalforsamlingen vedtog at forhøje kontingentet til 1 kr., mindedes man den tid, da kontingentet var 50 øre, og når man havde betalt, fik man udleveret for 40 øre havefrø.

*

Tørveproduktionen 1950 i Norge.

Ligesom i Danmark har tørveproduktionen i Norge i 1950 været nedgående, idet der blev produceret 1,2 mill. m³ tørv, hvilket er en tilbagegang fra 1949 på 69 980 m³, af produktionen var kun 13 220 m³ maskintørv eller briketter. Da maskintørvproduktionen stort set er »salgsproduktionen«, og denne i 1949 var ca. 25 000 m³, vil det ses, at produktionen af tørv til salg er gået næsten katastrofalt tilbage. Tidsskriftet for det norske Myrselskap mener, at årsagen dels er den svigtende efterspørgsel i de sidste 3—4 år, og dels at der i 1950 ingen statsgaranti var for produktionen, som tilfældet havde været i de foregående år. Man regner i Norge med, at der går 3 m³ maskintørv eller 4 m³ skæretørv til 1 ton tørv, og efter omregning efter brændværdi og kulpris skulle tørveproduktionen i 1950 modsvare en import for 18 mill. kroner kul.

*

Civilingeniør *H. Venov*, hedeselskabet, Viborg, er fra 14. december 1950 af landbrugsministeriet udnævnt til medlem af afvandingskommissionen for Hjørring amtsrådskreds.

*

Borgmester, distriktsbestyrer ved hedeselskabets kontor i Varde *Chr. Jensen*, bliver den 12. februar 60 år. Da han fyldte 50 år for 10 år siden, omtaltes hans fødselsdag som værende den 12. december, og denne gang har det allerede været meddelt, at det var den 12. januar, men den rigtige dato er 12. februar.

*

Hover m. fl. sognes plantningsforening har i 1950 udleveret 68 800 nåletræer og 7800 løvtræer. Formanden, lærer *Kaae*, Torsted, er genvalgt som formand.

*

B & BO RADIO

- det danske Kvalitetsmærke

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi.

Hurtig levering.

Telefon 21

Reel betjening.

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

A. Philipsen & Co

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg

Elektriske Anlæg

Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

Aktieselskabet

BRØDRENE BRINCKER

Greisdals Hammerværk pr. Vejle — Grundlagt 1867

Specialitet: Tørvegrebe, tørvespader, drænværktøj, lyngleer.

Alle slags grebe, forke, spader, roshakker, høstleer og haveredskaber leveres med fuld garanti.

AERGLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF.

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor
Ølgod

Telefon 58

Telefon 59

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. - Tlf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400.
Renseanlægget "Ringtanken" (Dansk patent nr. 598201)
Egne fremstillingsmetoder af højeste standard.

Stenvad

Cementsløberi

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8". — Tilbud til tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk.

Telefon 187

Skive.

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

Normrør

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

RØDE DRÆNRØR

TAGSTEN

MURSTEN

Kählers Teglværk

Korsør

**Krogsgades
Cementstøberi**

v/ J. C. Halvorsen & Sønner.

Kontor:

Dannebrogsgade 22, Århus.
Telefon 5019—5020.

Ny fabrik i Vejlbj.
Tlf. Riisskov 9319.

Alt i betonvarer D. S. 400.

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer.

Mrk. Δ i alle gangbare di-
mensioner fra 10—60 cm så-
vel med som uden muffe.
FORLANG TILBUD

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen

Telf. 111, Bjerringbro

ALLE

Δ MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager

Altid leveringsdygtig

RANDERS

MØRTELVÆRK OG

BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres. - Største lager.
Bedste kvaliteter.
Forlang tilbud.

Teglværkernes

Salgskontor

Esbjerg

Telef. 265—546

DRÆNRØR

2"—15"

Mursten . Tagsten

Midtjydske Betonvarefabrikker

Fabrik & lager —

Herning & Lind.

Lager af Δ mrk. betonvarer

Telf. Herning 476

Telf. Lind 45

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud

Tlf. Højslev 3

L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler.
Grundlagt 1854. Tlf. 7050 (3 linier)

Århus

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

S. m. b. A

Telefon Viborg 1330

Alle størrelser i drænrør leveres

N.
K.
T.

"DANSK STAALGÆRDE"

FRA 2/3 NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

BEDSTE OG BILLIGSTE
HEGN TIL

KREATURFOLD, HAVE,
MARK, SKOV ETC.

Faas hos enhver Iænkraemmer og Købmand.

N.
K.
T.

Mergel
Kalk

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

"Cimberia"

Tømmerhandel

Aktieselskab

AABENRAA

Indhent tilbud

L. KRISTENSEN
REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

Alt i prima røde drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker.

De Forenede Teglværker,
Lysbro.

Bøgild Teglværk, Lysbro.

Vinderslevgaard Teglværk.

Paarup Teglværk.

Bjødstrup Teglværk.

Gjern Teglværk.

Visgaard Teglværk.

Højriis Teglværk, Ikast.

De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.

TIL ALLE SLAGS
BYGNINGER

DANSK
ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2, KBHV.N.V
TELEFON: CENTRAL 3785

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
Instrumenter
Glasvarer
Kemikalier

Leverandør
til hede-
selskabets
laboratorier

AARHUS
4748

KØBENHAVN
C 1402

ODENSE
3602

Anvend tørvestrøelse ved dræning ...

Paa jorder med flintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse („hundekød“) omkring stødfugerne, ligesom tørvestrøelse med fordel benyttes ved dræning i stiv lerjord. Spørg hedeselskabet.

Effektiv

DESINFEKTION

af

Malkemaskiner . Spande
Kloaker . Redskaber
Rørledninger . Kærner,
og Centrifuger

er den bedste Forudsætning for Fremstillingen af

første Klasses Mælk

Brug derfor dagligt

● **„CHL“ CHLORAMIN** ●

CHR. HANSEN'S LABORATORIUM A/S

Sct. Annæ Plads 3 . København K.

STRYG *elektrisk* ...

**A/s SØNDERJYDSK
FRØFORSYNING**

Frøavl & frøhandel

Aabenraa

Telefon 3047

Kloakrør — Landbrugsrør
Montierrør — Spidsbundsør
Mærket \triangle 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, telef. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tømmerhandel A/s

Røde

Drænrør

fra 2"-12" haves
altid på lager.
Forlang tilbud.

» **Sofienlund** «
Teglværk.

Telefon 10 Ulstrup.

Røde Drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

Viborg Andels-

Swineslagteri

vore udsalg bring. i erindring
Telef. 137 og 779

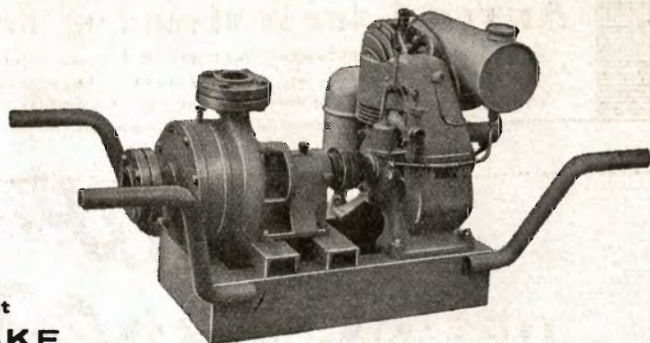
Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

**Afvandingspumper
 Entreprenørpumper
 Husvandspumper
 Pumper for gartnerler
 og ethvert andet
 formål**

Skriv efter tilbud og brochure

**Aktieselskabet
 DE SMITHSKE**

JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER - Aalborg - Telf. 6696

**FYENS
 LANDMANDSBANK**

ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 46 (6 lin.) - Rigst. 36

Åben 9 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ og 14—16, lørdag 9 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$
 Udfører alle bankforretninger

Viborg Papir-Comp.

Papir & papirvarer *en gros*.
 Bogtrykkeri.
 Kontorforsyning.

Sct. Mathiasgade 31—33.
 Tlf. Viborg 802—803.

**J. CHR. PETERSENS
 PAPIRHANDEL A/S**

„Hvælvingen“
 ved Nikolaj Taarn
 KØBENHAVN K.

Telefon Central 248

Hovedforhandler
 af statens papir

Den sjællandske Bøndestands Sparekasse
 Vestervoldgade 107 København V

82 Kontorsteder paa Sjælland

ALLE SPAREKASSEFORRETNINGER UDFØRES

**Stenstrup og Odense
 teglværkers kontorer**

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Den er rigtig!

**DEN
 ER FRA**

Zinck GODT-HAAB

Dansk Brandforsikringsselskab

af 1904 - gensidigt selskab.

Bygninger og løsøre.
 Virkefelt hele landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„VERMUND“

**Viborg Byes og Omegns
 Sparekasse**

Telefon 1400 (3 lin.)

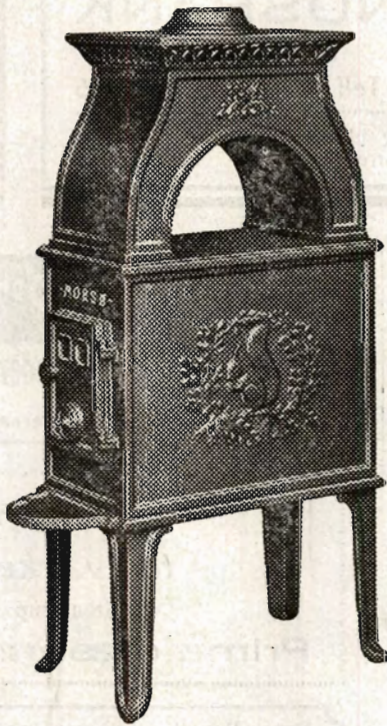
Sct. Mathiasgade 68
 Kontortid: Kl. 9—15

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
 Sjæbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
 Telefon 1500 (5 linier)
 Kontor i Karup

Marsø Støbegods

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, civilingeniør J. Parbo (formand),
afdelingsleder, skovridder B. Steenstrup og botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg